
DONAȚIA COLEGIULUI TEHNIC

„PETRU PONI” DIN ROMAN

---

de **Adrian Ciobanu**

Cuvinte cheie: colecție, donație, obiecte arheologice, medalii, carte veche, documente, etnografie

În luna august a anului 2010 a intrat în patrimoniul Muzeului de Istorie din Roman, sub formă de donație, un număr de peste 1000 de obiecte, reprezentând inventarul muzeului școlii de la Colegiul Tehnic „Petru Poni” din localitate. Fondul donat era reprezentat piese muzeale (arheologie, istorie, medalistică, etnografie, documente, carte veche, etc.) și tipărituri de dată recentă.

Înainte de a trece la o prezentare a acestuia, se impun câteva precizări, referitoare la constituirea, evoluția și rolul acestui muzeu, strâns legat în mare măsură de inițiatorul său, profesorul Mihai Andone. Pornită inițial ca o pasiune legată de specialitatea sa (istorie), formarea colecției a început încă din perioada când Mihai Andone activa la școala din Ruginoasa (1960 - 1962, 1964 - 1979); odată cu venirea profesorului în anul 1979 la Liceul Industrial Nr. 3 Roman (ulterior Grupul Școlar Industrial Materiale de Construcții Roman, astăzi Colegiul Tehnic „Petru Poni”), colecția și-a schimbat și ea domiciliul, fiind redeschisă în anul 1980, cu ocazia sărbătoririi centenarului liceului. În anul 2000, cel ce se îngrijea de organizarea și îmbogățirea ei a ieșit din activitatea didactică prin pensionare, iar după câțiva ani de peregrinări prin diferite spații ale școlii, în anul 2010 colecția urma a fi ambalată și depozitată la subsol. În aceste condiții, pentru a evita risipirea sau deteriorarea pieselor, Mihai Andone a sugerat cedarea ei, prin donație, Muzeului de Istorie din Roman.

Ajunși în acest punct, se impun câteva precizări:

- spre deosebire de patrimoniul unui muzeu și felul acestuia de constituire (săpătură sistematică, cercetare științifică, tematică, etc.), acest gen de colecție despre care vorbim, are la bază obiecte găsite sau descoperite întâmplător, de diferite

persoane din afara sistemului, fără pregătire în domeniu, care le culeg și le predau mai departe unui colecționar, acesta punând eventual și pasiune în ceea ce face;

- o colecție școlară, constituită în afara muzeului, urmează cursul invers decât cel firesc, în sensul că nu urmărește un plan de expoziție, nu se formează după o tematică, ci cu ceea ce i se livrează;

- obiectele, fie ele metalice, ceramice sau de natură organică, nu beneficiază în marea majoritate a cazurilor de restaurare și tratamente specifice conservării; în aceeași măsură le lipsește și *dosarul* specific (date despre locul sau contextul descoperirii), astfel încât ele devin în timp *mute* pentru istoric; cu cât crește distanța în timp de la data descoperirii, minimele certitudini devin incertitudini;

- colecția nu s-a constituit cu scopul vădit de a furniza în viitor material de cercetare unei instituții abilitate în domeniu, mare parte din obiectele găsite fiind folosite ca material didactic.

Această ultimă idee a stat la baza majorității muzeelor școlare (și nu au fost puține), constituite până în anii '90. Din nefericire, de multe ori colecția școlară se risipește odată cu ieșirea din sistem a celui care a inițiat-o și acest lucru este vizibil mai ales după anul 1990.

Revenind la demersul nostru, patrimoniul adunat de-a lungul timpului, deși numeros și diversificat ca domenii, acoperind majoritatea epocilor istorice, nu este în totalitatea sa deosebit.

Obiecte arheologice

Această primă categorie, deși destul de consistentă ca număr, nu este la fel de darnică în privința informațiilor, fapt pe deplin explicabil dacă ținem cont de modul în care s-a acumulat. Numărul mare de piese se traduce prin situația de pe teren: satul Ruginoasa este așezat într-o zonă propice locuirii, prin urmare au existat așezări încă din cele mai vechi timpuri, începând cu neoliticul. Sunt cunoscute diferite puncte, precum: *Dealul lui Stan* (Dulcești), *La Humărie*, *Între Adâncăți*, *La Școală*, *Dealul lui Dănilă*, *La Moară* (Văleni), unde au fost semnalate situri preistorice și de epocă geto-dacică. Tabloul este completat de punctul numit *Cetățuia*, situat la sud de satul Văleni, unde, pe baza observațiilor din teren, se presupune că a existat o fortificație medievală. În toate aceste locuri (mai puțin Cetățuia), au fost efectuate, de-a lungul timpului, săpături sistematice sau sondaje, care au dus la concluziile deja menționate¹.

Ceramica, care acoperă epocile menționate, este foarte fragmentată și nu este însoțită de un minim de informații: loc de descoperire sau context; în plus

---

¹ Vasile Ursachi, *Cercetări arheologice efectuate de Muzeul de Istorie din Roman în zona râurilor Siret și Moldova*, în *Carpica*, I, 1968, p. 111-188

starea de conservare lasă de dorit. Aici menționăm și un număr de 8 lulele din lut (fig. 3), ce datează probabil din sec. XVII - XVIII.

Interesul era în general mai scăzut pentru ceramică, în comparație cu alte obiecte, precum armele, uneltele din silex sau metal.

Utilajul litic este reprezentat de topoare din silex (4) sau piatră (4) și un vârf de lance (fig. 1, 2). Trei dintre topoarele din silex sunt șlefuite, iar unul doar cioplit, în timp ce topoarele din piatră sunt toate șlefuite, două fiind perforate. Cu siguranță sunt de factură cucuteniană și din perioada de trecere la epoca bronzului.

Pentru perioada medievală atrag atenția două **arme** de fier un vârf de săgeată cu aripioare și un vârf de suliță (fig. 4) ce se încadrează în sec. XIV - XVI, în stare bună de conservare. Au fost descoperite, după cum spune întemeietorul colecției, pe dealul *Cetățuia*, unde se pare că s-a deplasat personal profesorul Mihai Andone.

Ștampile (fig. 5)

Sunt în număr de 5 și datează de la sfârșitul sec. XIX - începutul sec. XX. Una dintre acestea este de formă dreptunghiulară și are talpa din lemn, motiv pentru care câmpul prezintă urme de deteriorare; totuși, s-a putut descifra inscripția SPIRIDON N. NECULAE / JUD. VASLUI / SUHULET.

Două sunt ale unor biserici și datează din același an 1894, purtând textul PAROHIA BODESTI PRECISTEI DE JOS COM. PRECISTI / ROMANIA / PIATRA JUD. NEAMT / 1894, respectiv PAROHIA INTRAREA IN BISERICA SAU PRECISTA MICA / ROMAN / DIN URBA ROMAN / 1894. Cea de-a patra este o ștampilă de bancă, are formă ovală și inscripția BANCA POPULARĂ DE ÎMPRUMUTURI ȘI PĂSTRARE „CORDUNUL” / JUD. ROMAN / 1906. Ultima este de formă circulară, la fel cu cele două ștampile bisericesti, însă câmpul este în cea mai mare parte ilizibil din cauza uzurii. Din acest motiv se poate citi doar ROMANIA.

Tot aici putem aminti și cele 5 inele sigilii (fig. 6) ce datează din perioada modernă. Sunt de factură locală și prezintă o tehnică slabă de prelucrare.

Arme albe și de foc (fig. 7, 8)

Reprezintă o categorie bine documentată prin pistoale cu butoiaș, proiectile, cartușe, grenade, baionete, de diferite tipuri și dimensiuni, datând din sec. XIX până la al doilea război mondial. În acest caz rolul lor este să exemplifice un eveniment sau moment din istorie. În ceea ce privește starea lor de conservare este relativ bună.

Medalii (fig. 9, 10)

Un număr de cca. 100 de piese reprezintă medalii și decorații. Nu toate sunt de aceeași valoare și importanță, mai multe dintre ele fiind duplicate. Cele mai reprezentative sunt:

1. Medalia *Ștefan Cel Mare - 400* (medalie comemorativă, executată în atelierele cunoscătorilor gravori Radivan și Carniol din București, cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la moartea marelui voievod).

2. Medalia *comemorativă Ștefan cel Mare* (medalie cu toartă, emisă cu aceeași ocazie, a împlinirii a 400 de ani de la moarte).

3. Medalia *comemorativă Mihai Eminescu*, Galați, 1909 (20 de ani de la moartea marelui poet).

4. Medalia *Vasile Alecsandri*, realizată în 8 variante, cu prilejul inaugurării monumentului din fața Teatrului Național din Iași și împlinirea a 15 ani de la moartea bardului din Mircești. Este singura medalie pe care numele Alecsandri este grafiat cu x, putând fi considerată o eroare medalistică, prin urmare distribuirea fiind oprită.

5. Medalia *Bărbăție și credință* (fără panglică) - cu două spade încrucișate, a fost conferită, în Războiul pentru Reîntregire, gradelor inferioare.

6. Medalia *jubilăară Carol I*, emisă cu ocazia a 40 de ani de domnie, a fost acordată militarilor.

7. Medalia *Jubileul de 25 de ani a Războiului de Independență*.

8. Medalia *Serbarea de 25 de ani de domnie a regelui Carol I*.

9. Medalia *Centenarul nașterii primului rege al României*.

10. Medalia *Virtutea Militară*.

11. Medalia *Liga apărării contra atacurilor aeriene*.

12. Medalia *Premiul I*, emisă de Ministerul Instrucțiunii Publice.

13. Medalia cu toartă *Concursul porumbului - 1939* (pe avers poartă semnătura gravorului G. Stănescu).

14. Medalia *Venirea lui Carol al II-lea în țară. 8 iunie 1930*; este o medalie unifață.

15. Medalia *Cupa tineretului muncitor locul I 1949. Campionatele județene*.

16. Medalia *înființării AS Metalul Roman*.

17. Medalia *cu toartă a fondării branșelor Galați*.

18. Medalia *Societatea academică hispano-portugheză*.

19. Medalia *Meritul Militar cl. II*.

20. Insigna *100 de ani de la Războiul de Independență*, însemn oficial conferit tuturor participanților la ședința festivă a M.Ap.N. din 9 mai 1977.

Acestea sunt o parte a medaliilor care au intrat în patrimoniul Muzeului de Istorie din Roman. Considerăm că valoarea lor istorică ar fi fost net sporită dacă ar fi fost dublate și de date legate de posesorii lor de drept.

Documente (fig. 11)

În cadrul donației există un număr de 42 titluri de proprietate, de patru tipuri, datând în prima jumătate a secolului al XX-lea și care fac referire la persoane și localități din fostul județ Roman. Acestea au fost emise în numele Monarhiei, a Ministerului Agriculturii și Domeniilor sau a obștilor de cumpărare, în funcție de perioadă și statutul domeniului pus în discuție.

Astfel, un număr de 14 dintre aceste documente, care sunt și cele mai vechi, au fost emise în perioada anilor 1923 - 1930, *În numele Majestății Sale Regelui Ferdinand I* (respectiv *Carol al II-lea*), fiind semnate de către ministrul secretar de stat al Departamentului Agriculturii și Domeniilor. Ele au la bază legea pentru reformă agrară, promulgată la data de 17 iulie 1921 și fac referire la împrăștierea unor locuitori ai comunelor Gădinti (3), Trifești (3), Cotu Vameș (2), Secueni (2), Simionești (2), Bozieni (1) și Doljești (1) cu loturi de pământ, suprafețele fiind cuprinse între 0,5 - 3,5 ha, provenite din proprietatea unor persoane particulare, a statului, a Casei Rurale sau a Epitropiei *Sf. Spiridon*. Un număr de 5 titluri au ca dată de eliberare octombrie 1930, în numele regelui Carol al II-lea, însă numele acestuia este scris pe o bandă aplicată, sub care figurează de fapt numele regelui Mihai I.

Urmează, din punct de vedere cronologic, două titluri emise de obștile de cumpărare ale comunelor Dulcești (1928), respectiv Aprod Purice (1930), care împrăștiereau doi săteni cu 1,95 ha pădure, respectiv 4,5 ha tern arabil.

Cele mai multe titluri de proprietate (18) sunt emise în virtutea Decretului Lege pentru Înfăptuirea Reformei Agrare Nr. 187/1945, dat de către guvernul prezidat de Dr. Petru Groza pentru plugărime (țărani fără pământ sau cu pământ puțin). Sunt vizați locuitori ale comunelor Budeștii Ghica (5), Elisabeta D-na (3), Heleşteni (2), Strunga (2), Bozieni Balș (2), Bozieni Fund, Averești, Pâncești și Doljești (câte 1). Exproprierea s-a făcut exclusiv de la proprietari particulari, suprafețele de împrăștiere fiind de 1 ha sau 0,5 ha.

Ultima categorie de titluri, în număr de 8, datează din 15 iunie 1947 și privesc exclusiv locuitorii comunei Budeștii Ghica, împrăștiți de către Obștea *Sf. Treime* din localitate, cu loturi de 0,5 și 1 ha din pădurea *Peștera*.

Carte vechi

Acest domeniu este destul de bine reprezentat, având în vedere statutul colecției și modul ei de constituire. Cu atât mai mult cu cât acest gen de obiecte sunt foarte pretențioase în ceea ce privește conservarea și păstrarea. Au fost selectate un număr de 75 titluri, ce se încadrează, ca an de apariție, în perioada 1824 - 1930.

Șase sunt cărți religioase și au fost tipărite înainte de anul 1910. Cea mai veche este o *Psaltire*, tipărită în slavonă și datează probabil din sec. al XVIII-lea (starea de conservare proastă, lipsa copertilor, a paginilor de început și de la final nu

ne-a permis o datare mai exactă în primă instanță). A doua carte, *Istoria Scripturii ceii Noaă spre întrebuițarea româneștii tinerimi* (fig. 12), tipărită în chirilică în anul 1824, la Tipografia Mitropoliei Moldovei din Iași are dimensiunea de 22,5 x 18,5 și se păstrează într-o stare de conservare satisfăcătoare. Prezintă anumite însemnări pe paginile de început: astfel, fila 2 poartă textul adnotat, de mână, *Tomul al triile este cumpărat tot de mine de la părintele Grigori, 1825 noemv(rie) 24*, urmând pe filele 3 - 11 un alt text, de câte un rând pe fiecare filă, scris de o altă mână: *Această carte ieste vândută de / mine, prietor Pandedeimon cu preț / hotărat șasprezece lei și iscăli lui / Vasilei Grigorescul, Gherghii și / Ieșanul spre a fi. Și eu o am că o am / apucat de la părintele Antonu / spre a lui pomeneri. / Spri a fe, și eu am iscălet. / Pandedeimon scree, 1841 ghenar(ie) 30*.

Acatistul Prea Sf(i)ntei și de viață făcătoarei Treimi (17 x 11,5), tipărită în 1859 în chirilică, se păstrează într-o stare de conservare bună, cu excepția filelor de la începutul cărții, care lipsesc. Alte două volume datează probabil tot din sec. al XIX-lea. Lipsa copertilor și a paginilor de început și final, nu permite datarea exactă a anului de apariție. Sunt cărți de rugăciuni, în chirilică, având dimensiunile de 13,5 x 10,5, respectiv 20 x 16,5.

Ultima din cele 6, și cea mai nouă, este o *Cărticică de rugăciuni pentru mireni* (19,5 x 13), tipărită în chirilică, la Tipografia Eparhială din Chișinău în anul 1909, având o stare de conservare mai bună (fig. 13).

Celelalte 69 de titluri, apărute între anii 1865 - 1930, acoperă o gamă diversă de domenii: economic, juridic, beletristic, dicționare, cărți de rugăciune (catolice sau ortodoxe), în limba română, manuale de istorie, geografie, literatură, reviste literare, sociale, tehnice ș.a. Se regăsesc în paginile lor operele unor personalități ale vieții culturale europene (H. Sienkiewicz, Guy de Maupassant, Victor Hugo) și românești (Nicolae Iorga, Duiliu Zamfirescu, George Coșbuc). Prin trei exemple ne putem forma o părere asupra acestui fond de carte veche:

a) *EXPUNEREA SITUAȚIUNEI ROMÂNIEI de la 2/14 Maiu pînă la 6/18 Decembrie 1864. Înfățișată Senatului și Adunării Elective. Ianuarie 1865*, un document care, așa cum reiese din titlu, prezintă situația existentă în țară la doar 5 ani de la Unirea Principatelor Române;

b) *Albina*, No. 49, anul V, din 8 septembrie 1902, în care apare un *Înalt ordin de zi* a regelui Carol I, dat la 25 de ani de la războiul de independență, prin care se elogiază eroismul soldaților români;

c) *Convorbiri Literare*, anul 58, noembrie 1926, revistă legată de *Junimea*, două puncte de reper pentru mișcarea culturală la cumpăna dintre sec. XIX-XX.

Cărți poștale

Sunt foarte numeroase, de aceea ne vom limita doar la o statistică:

a) cărți poștale ilustrate din țară, circulate - 190

- b) cărți poștale ilustrate din țară, necirculate - 58
- c) cărți poștale ilustrate din străinătate, circulate - 26
- d) cărți poștale ilustrate din străinătate, necirculate - 20
- e) cărți poștale din țară, circulate - 109

La acestea se adaugă o colecție de fotografii (cca. 100 buc.), reprezentând portul popular din zona Roman.

Etnografie (fig. 14, 15)

Între cele 180 de piese încadrate la această categorie, se găsesc obiecte de port, uz casnic, meșteșug și chiar descântec. Multe se păstrează în stare fragmentară, incomplete sau în stare proastă de conservare.

Sunt valoroase pentru că provin din diferite sate de pe valea Moldovei, acolo unde astăzi s-a renunțat aproape în totalitate la obiceiuri și portul tradițional.

Un număr de 65 de piese reprezintă portul popular: cămeși, catrințe, berte, batiste, bărnețe, brăie (decorate cu motive specific populare), ițari, opinci; 59 sunt obiecte de uz casnic, prelucrate din lemn sau lut ars (căni, ulcele, oale, linguri, linguroaie, căușe), iar 50 reprezintă numărul subansamblelor unor instrumente ce țin de meșteșugul popular casnic, cum ar fi torsul și țesutul: fusuri, suveici, mosoare, anexe la stative, pieptene de cânepă.

În concluzie, puteam spune că donația este compusă, în majoritatea ei, din obiecte interesante, unele dintre ele chiar deosebite. Nu facem decât să ne exprimăm cu această ocazie mulțumirile noastre, atât inițiatorului colecției, profesorul Mihai Andone, care de-a lungul timpului a îmbogățit-o, dar și instituției școlare la adăpostul căreia s-a păstrat și salvat de la risipire.

THE „PETRU PONI” HIGH SCHOOL COLLECTION

Keywords: *collection, donation, archaeological objects, medals, old book, documents, ethnography*

More than 1000 objects, representing the inventory of the School's Museum from the Technical High school „Petru Poni” entered as a donation in 2010 into the custody of the History Museum from Roman. The museum's fond consisted of historical objects (archaeology, history, medals, ethnography, documents, old book, etc.) and a library. The collection initially started as a personal hobby of the history teacher Mihai Andone, way back to the period when he was working at the Ruginoasa School (1960 - 1962, 1964 - 1979), continuing then on, since 1979, at Roman, though once with his arrival here, it was turned into a school museum.

In 2000 the person in charge with the enrichment of the collection and the administration of the museum come to a close with his educational career as he become of age, as soon after several years, in 2010, in order to avoid its demise and items deterioration, the heritage was donated by the Technical College „Petru Poni” to the History Museum from Roman.

As a main feature, this type of collection comes from fortuitous discovered objects, gathered from the adjacent villages in the case of the ethnographical items, in order to be used as educational material during classes.

Illustration list

Fig. 1. Pipes

Fig. 2. Axes and flint arrowhead

Fig. 3. Stone axes

Fig. 4. Medieval spear and arrow tips

Fig. 5. Stamps

Fig. 6. Seal rings

Fig. 7. Projectiles and grenades

Fig. 8. Different types of bayonets

Fig. 9. Medals

Fig 10. Medals

Fig. 11. Property title: 1. issued *În Numele Majestății Sale Regelui Ferdinand I*; 2. Issued by the Dr. Petru Groza Government

Fig. 12. *Religious book*

Fig. 13. Prayer booklet

Fig. 14. Traditional blouse

Fig. 15. Handicraft items

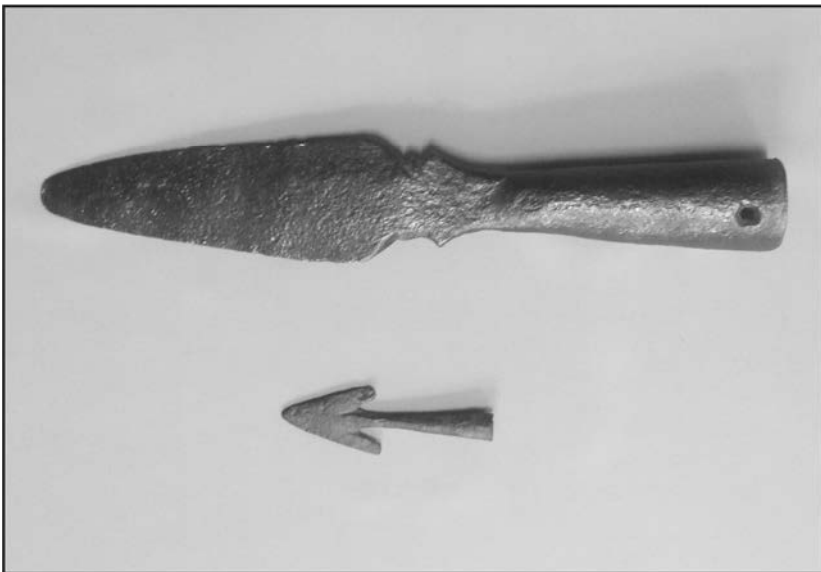
Fig. 1. Topoare și vârful de săgeată din silex

Fig. 2. Topoare din piatră

Fig. 3. Lulele

Fig. 4. Vârfuri de suliță și săgeată, medievale

Fig. 5. Ștampile

Fig. 6. Inele sigilii

Fig. 7. Proiectile și grenade

Fig. 8. Diferite tipuri de baionete

Fig. 9. Medalii

Fig 10. Medalii

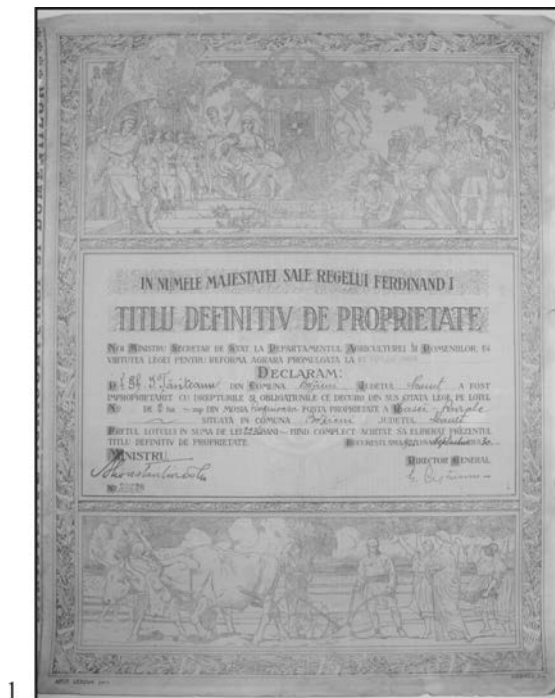

Fig. 11. Titluri de proprietate 1. Emis În Numele Majestății Sale Regelui Ferdinand I; 2. emis de guvernul Dr. Petru Groza

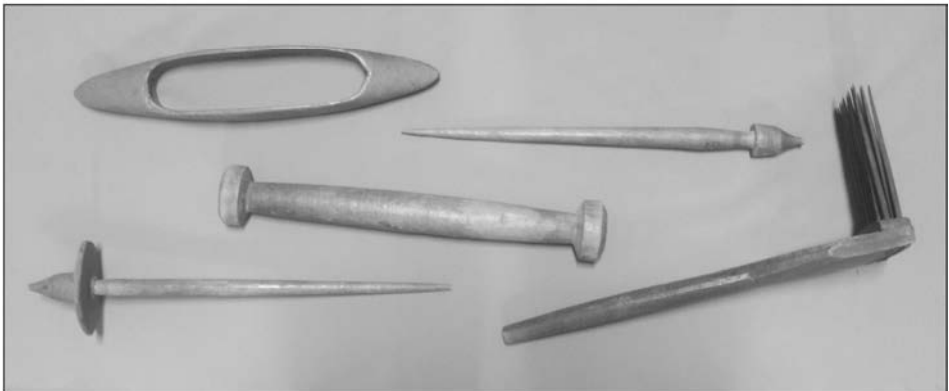
Fig. 12. Istoria Scripturii ceii Noaă spre întrebuițarea româneștii tinerimi

Fig. 13. Cărticică de rugăciuni pentru mireni

Fig. 14. Ie

Fig. 15. Obiecte meșteșugărești